

**COVID-19 SALGIN HASTALIĞI SÜRECİNDE MUHASEBE MESLEĞİNE DİJİTALLEŞME
AÇISINDAN BİR BAKIŞ: ADANA İLİ ÖRNEĞİ**

**ACCOUNTING PROFESSION FROM DIGITALIZATION POINT OF VIEW DURING THE
COVID-19 PANDEMIC DISEASE: THE CASE OF ADANA**

Başak ŞITAK^{a*}, Mahmut YARDIMCIOĞLU^b

*a** Sorumlu Yazar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, basaksitak@outlook.com, ORCID: 0000-0001-7689-036X.

b Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mahmutyardimcioglu@gmail.com , ORCID: 0000-0002-1335-8357.

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Tarihçesi:

Gönderilme Tarihi 01.08.2021

Düzenleme 13.09.2021

Kabul Tarihi 29.11.2021

Anahtar Kelimeler:

Dijitalleşme, Muhasebe,
COVID-19

Jel Kodları: M21, M41, I10

**MAKALE TÜRÜ
ARAŞTIRMA MAKALESİ**

BENZERLİK/ PLAGIARİZM

Ithenticate: %18

ÖZET

Günümüzde yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler insan yaşamında da değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Değişiklikler arasında en çok dikkat çeken kavram dijitalleşme olmuştur. Gündemde daima güncelliğini koruyan bu kavrama uyum sağlamak dünya genelinde yaşanan COVID-19 salgın hastalığı ile birlikte bir zorunluluk halini almıştır. Çünkü hayatın olağan akışında yaşanan tüm faaliyetlerin devam edebilmesi kavramın getirdiği teknolojik ürünlere uyum sağlayabilmek ile doğrudan doğruya bağlantılıdır. Salgın hastalık süreci içerisinde yaşanan değişimler tüm sektörleri ve çalışanları yakından ilgilendirmektedir. Çalışmada, Adana ilinde faaliyet gösteren muhasebe profesyonellerinin; dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerine yönelik algıları tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı ise bu konuya yönelik algıların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Elde edilen veriler incelendiğinde; muhasebe profesyonellerinin dijitalleşmeyi önemsedikleri, bu alandaki gelişmeleri yakından takip ederek destekledikleri, dijital ürünlere uyum sağlayabildikleri hatta dijitalleşmenin muhasebe mesleğine olan saygıyı arttırabileceği, haksız rekabeti önleyebileceği görüşüne ulaşılmıştır. Çalışmanın ele alınan perspektiften daha önce incelenmiş bulunmaması önemini ve değerini arttırmaktadır. Çalışma sonuçlarının literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

* Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

APA STİLİ KAYNAK KULLANIMI: Şitak, B. & Yardımcıoğlu, M. (2022). COVID-19 SALGIN HASTALIĞI SÜRECİNDE MUHASEBE MESLEĞİNE DİJİTALLEŞME AÇISINDAN BİR BAKIŞ: ADANA İLİ ÖRNEĞİ. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 5(1) ,15 – 38. DOI: 10.32951/mufider.977078

ARTICLE INFO*Article history:**Received* 01.08.2021*Revised* 13.09.2021*Accepted* 29.11.2021*Keywords:* Digitalization,

Accounting, COVID-19

Jel Codes: M21, M41, I10**ABSTRACT**

The rapid technological developments experienced today have brought about changes in human life. The most striking concept among the changes was digitalization. Adapting to this concept, which is always up-to-date on the agenda, has become a necessity with the COVID-19 epidemic worldwide. Because the continuation of all activities in the ordinary course of life is directly related to being able to adapt to the technological products brought by the concept. Changes in the epidemic disease process are closely related to all sectors and employees. In the study, accounting professionals operating in Adana province; It is aimed to determine the perceptions of the effects of digitalization on the accounting profession and accounting professionals. When the obtained data are examined; It has been concluded that accounting professionals care about digitalization, closely follow the developments in this field and support them, adapt to digital products, and even increase the respect for the accounting profession and prevent unfair competition. The fact that the study has not been examined from the perspective discussed before increases its importance and value. The results of the study are expected to shed light on the literature

1. GİRİŞ

Son yıllarda dijitalleşme, yaşamın her alanında etkin bir rol oynamaktadır. Bu durum insanların geleneksel iş yapış biçimlerini de değiştirmiş, teknolojinin daha yaygın olarak kullanıldığı bir ortam yaratmıştır (Gacar, 2019: 389).

Özellikle COVID-19 salgın hastalığının dünyayı etkisi altına alması ile birlikte insanlar dijitalleşmeden ve dijital çağın ürünlerinden daha çok yararlanır hale gelmiştir. Sebebi ise pandemi sürecinin gerektirdiği kısıtlamalar olarak ifade edilebilecektir.

Tüm bu durumlar değerlendirildiğinde dijital ürünlere önem vermenin ve uyum sağlamanın tüm sektörler için hayati önem taşıdığı görülmektedir. Çünkü hayatın genel akışında hem olağan hem de olağanüstü durumlar ile karşı karşıya gelinebilmektedir. Bu tür durumlarda tüm faaliyetlerin devam edebilmesi kavramın getirdiği teknolojik ürünlere uyum sağlayabilmek ile doğrudan doğruya bağlantılıdır. Herhangi bir olağanüstü durumda olumsuz yönde etkilenebilecek olan alanlar arasında elbette muhasebe sektörü de yer almaktadır.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde bu konu üzerine yapılan çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür. Ancak çalışmalar tamamen aynı paralellikte değildir. Konuyla çalışmalar incelendiğinde; Ayboğa (2002) küreselleşen dünyada Türkiye'nin muhasebe alanında yaşanan gelişmelere uyum ve adaptasyon sürecini ele almıştır. Barnir vd., (2003) makalelerinde dergi yayıncılık endüstrisindeki 150 firmadan oluşan bir örneğe dayalı olarak deneysel bir araştırma yürüterek firmanın internet destekli süreçleri, dijitalleşmeye girişim eğilimleri, firmaların kurulum yılı ve büyüklüğü ile ilgili konuları araştırmışlardır. Kavanagh ve Drennan (2008) İki ana paydaş olan öğrenci ve işverenlerin beklentilerini detaylıca incelemiştir. Muhasebe mezunlarının kariyer yapabilmek için daha geniş bir beceri seti geliştirmesi gerektiği hususunda önerilerde bulunulmuştur. Yoo vd., (2010) çalışmalarında farklı dijital yenilik katmanları arasındaki sıkı olmayan bağlantıları açıklayan dört katmanlı bir yenilik modeli önermiştir. Ghasemi vd., (2011) bilgi teknolojisinin modern muhasebe üzerindeki etkilerini çalışmalarında konu edinmiştir. Oestreicher ve Zalmanson (2013) makalelerinde sosyal çağda işletmeler için dijital içerik stratejilerini konu edinmiştir. Henriette vd., (2015) çalışmalarında dijital dönüşümlerin iş modelleri, operasyonel süreçler ve son kullanıcı deneyimi üzerinde etkisi olduğu ortaya konmuştur. Bu konunun zenginliğini göz önünde bulundurarak, yönetsel bir bakış açısıyla bir dijital dönüşüm araştırmasını çalışmasında gündeme getirmiştir. Dağ (2016) muhasebe meslek mensuplarının bilgi teknolojileri kullanım kararına etki eden faktörler üzerine çalışmasını ele almıştır. Drew (2017) muhasebe mesleğinin gelecekte yaşayacağı değişimlerden bahsettiği çalışmasında yapay zekâ ve blockchain teknolojisine dikkat çekmiş ve muhasebe mesleğinin yeni bir yapılanmaya gideceği öngörüsünde bulunmuştur. Tekbaş (2018) çalışmasında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin muhasebe profesyonelleri üzerindeki etkisini ortaya koymuştur. Evstafyeva vd., (2019) çalışmalarında merkeze aldıkları ekonomiyi, muhasebe alanını ve dijitalleşme süreçleri ile birlikte incelemiştir. Dursun vd., (2019) çalışmalarında muhasebe mesleğinin dijitalleşme sürecini incelemiştir. Tenik (2019) teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkilerini

araştırmıştır. Yardımcıoğlu ve Şıtak (2020) çalışmalarında dijitalleşmenin beraberinde getirdiği yapay zekâ kavramına, yapay zekânın üstün yönlerine, yapay zekâ türlerine, yapay zekânın günümüzdeki uygulama alanlarına ve muhasebe alanındaki yansımalarına dikkat çekmişlerdir. Bu kapsamda yapay zekânın vergi alanına, denetim alanına ve raporlama alanına etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Vergi konusunda hata payının en aza indirgenmesi, maliyetlerin düşmesi gibi etkilere sahipken, denetim alanında güven seviyesi yüksek bir denetim imkânı sunacağı belirtilmiştir. Bununla beraber raporlama konusunda herhangi bir etkinin olmayacağını vurgulamışlardır. Şıtak ve Şıtak (2021) COVID-19 salgın hastalığı döneminde muhasebe dersi alan meslek yüksekokulu öğrencilerinin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerini incelemişlerdir. Muhasebe alanındaki yeni kavramların farkındalığı açısından literatürde önemli bir yer tutan bu çalışmanın salgın hastalık döneminde incelenerek muhasebe alanına katkı sağlamayı hedeflemesi oldukça önemlidir. Çalışma sonucunda öğrencilerin adli muhasebe kavramını daha önce duymadıklarını ve bunun ile ilgilide herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın önerileri arasında bu konuda yeni çalışmalar yapılması gerektiği, bu şekilde kavramın bilinirliğinin artacağı yer almaktadır. Yardımcıoğlu vd., (2021) meslek yüksekokulunda muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe eğitime karşı tutumlarını COVID-19 salgın hastalığı döneminde incelediği çalışmasında öğrencilerin muhasebe derslerini eğlenceli buldukları, ileride sahip olmak istedikleri meslek için de önemli buldukları ancak muhasebe çalışırken kaygılı oldukları, rahat ve sakin olamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin muhasebe eğitime karşı tutumlarının cinsiyet ve gelir durumu değişkeni açısından farklılık gösterdiği de ortaya konmuştur. Yardımcıoğlu vd., (2021) Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yaptıkları çalışmalarında muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe eğitime karşı tutumlarını COVID-19 salgın hastalığı döneminde incelemişlerdir. Araştırma sonucunda örnekleme dahil edilen öğrencilerin muhasebe derslerini eğlenceli bulmadığı ancak muhasebeyi çalışma yaşamı için gerekli gördükleri ve ileride sahip olmak istedikleri meslek için de önemli buldukları tespit edilmiştir.

Ulusal literatür incelendiğinde dijitalleşmenin ile muhasebe alanının birlikte ele alındığı çalışmaların 2000 yılından sonra ivme kazandığı görülmektedir. 2000 yılından itibaren dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere artan ilginin elbette birçok sebebi bulunmaktadır. Konuyu muhasebe alanıyla bağdaştıran Şıtak ve Şıtak (2021) ise tüm dünyayı etkileyen Enron skandallarının ardından bilgi kullanıcıların güvenini arttırabilmek için dijitalleşmenin kilit faktör olarak görüldüğünü çalışmasında vurgulamıştır.

İlgili literatür incelendiğinde, 2000 yılından sonra çalışmaların hız kazandığı söylenebilecektir. Şıtak ve Şıtak (2021) bu durumun tüm dünyayı etkileyen Enron skandalları ile bağdaştırmıştır.

Çalışmanın amacı; dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve muhasebe profesyonellerine etkilerine yönelik algıları COVID-19 salgın hastalık döneminde incelemektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise bu konuya yönelik algıların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu kapsamda çalışma, Adana ilinde yürütülmüştür. Alan çalışması anket yöntemi ile desteklenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizleri SPSS programında yapılmıştır. Analiz yöntemi olarak Frekans, Faktör Analizi, Anova ve Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır. Özellikle literatür incelendiğinde, çalışmanın ele alınan perspektiften daha önce incelenmemiş olması önemini ve değerini arttırmaktadır. Tüm bunlar, literatüre sağlayacağı katkıyı anlamak açısından dikkate değerdir.

2. İNTERNET

Dijitalleşme kavramından önce dijitalleşmeye ortam hazırlayan unsurlardan bahsetmek gerekmektedir. Bunların ilk sırasında elbette ki internetin icadı yer almaktadır. Ağ oluşturma yoluyla etkinleştirilebilecek sosyal etkileşimlerin ilk kaydedilen açıklaması, 1962 Joseph Carl Robnett Licklider adlı bilgisayar bilimcisi tarafından yapılmıştır. Yazı, “Galaktik Ağ” konseptini tartışan bir dizi not olarak nitelendirilmiştir. Galaktik Ağ konseptine göre; herkesin herhangi bir siteden verilere ve programlara hızlı bir şekilde erişebileceği, küresel olarak birbirine bağlı bir bilgisayar kümesi öngörülmüştür. Özünde, konsept bugünün internetine çok benzemiştir. 1962 yılına gelindiğinde ise Lick, The Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) 4'teki bilgisayar araştırma programının ilk başkanı olmuştur. DARPA'daki görevini devraldıktan sonra; şuan “Bilgisayar Grafiklerinin Babası” olarak tanınan Ivan Sutherland, “İnternetin çıkarının, fikirleri ve ihtiyaçlarını ortak paylaşan insanları birbirine bağlayan iletişim konusunda hür olması” ilkesini savunan Bob Taylor ve MIT araştırmacısı olan “Erken Dönem İnternetin Mimarı” olarak da tanınan Lawrence G. Roberts'ı bu ağ oluşturma

kavramının önemi konusunda ikna etmiştir. Sonrasında ise Leonard Kleinrock, Paket Anahtarlama Teorisi üzerine ilk kitabı 1964 yılında yayınlamıştır. Kleinrock, Roberts'ı, bilgisayara giden yolda önemli bir adım olan devreler yerine paketler kullanarak iletişimin teorik fizibilitesine ikna etmiştir. 1965 yılında Thomas Merrill ile birlikte çalışan Roberts, TX-2 bilgisayarını Kaliforniya'daki Q-32'ye bağlamış ve şimdiye kadarki ilk geniş alan bilgisayar ağını oluşturan düşük hızlı çevirmeli telefon hattını inşa etmiştir. Bu deneyin sonucunda, zaman paylaşımli bilgisayarların birlikte iyi çalışabileceğinin, programları çalıştırabileceğinin ve uzak makinede gerektiği gibi verinin alınabileceğinin farkına varılmıştır (Leiner vd., 2009: 22).

Tüm bu süreç dikkatle incelendiğinde; geçmişte yapılmış olan tüm faaliyetlerin aslında bugünlerde yaşanacak olan insandan insana trafiğin muazzam büyümesinin çok öncelerde habercisi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Konu üzerine çalışan tüm bilim insanlarının çalışmaları, geçmişte olağanüstü olarak görülen internetin günümüze ulaşmasının altyapısını hazırlamıştır.

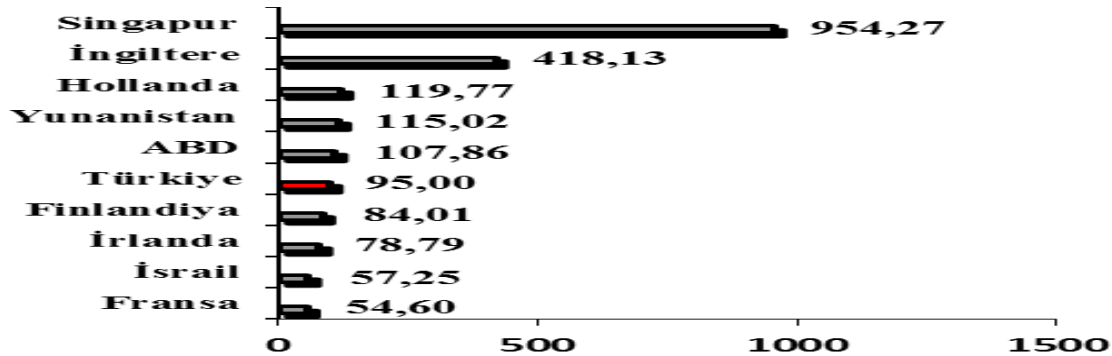
Günlük yaşamda interneti kullanan kişi sayısı her geçen gün katbekat artmaktadır. 1993 yılında dünya çapında interneti kullanan kişi sayısı 900.000 iken, 2000 yılında 304 milyona ulaşmış; 2021 yılında ise 4,66 milyar olarak kayıtlara geçmiştir. Böylesi bir artış yaşanırken insanların interneti hangi alanlarda kullandığı da merak konusu olmuştur. İnsanların interneti kullanım alanları ve amaçları elbette kişiden kişiye değişmektedir. Sınırsız amaç ve isteğe hizmet eden internetin kullanım alanları bazı başlıklar altında toplandığında aşağıdaki gibi bir sıralama ortaya çıkabilecektir.

Bunlar (T.C. Telekomünasyon Kurumu, 2002: 14);

- ✓ Elektronik Posta (E-Posta)
- ✓ Dosya İletimi (FTP)
- ✓ Web (WWW/HTTP)
- ✓ İnternet Üzerinden Sohbet (IRC) Internet Relay Chat
- ✓ Video ve Ses Akıntıları (RTP/RTSP)
- ✓ Elektronik Ticaret (E-Ticaret)
- ✓ IP Telefon Hizmeti (VoIP)

International Telecommunication Union (ITU) 2018 yılında yaptığı araştırmada Uluslararası internet bant genişliği verilerine yayınladığı raporda yer vermiştir. İnternet bant genişliği, veri aktarım hızı veya veri gönderim süresi olarak tanımlanabilmektedir. İnternet bant genişliği ne kadar fazla ise saniyede aktarılacak veride o kadar fazla olacaktır. Çubukcuoğlu vd., (2013) yayınladıkları çalışmalarında internet bant genişliği ile eğitim seviyesi ve gelir düzeyi arasında anlamlı farklılıklar bulunduğunu ifade etmişlerdir. Ve bu durumu dijitalleşmeye ve teknolojik gelişmelere olan yatkınlık ile bağdaştırmışlardır. Bu çalışmadan yola çıkarak internet bant genişliğinin teknolojik gelişmelere olan talep ve ilgi ile alakalı olduğu fikri öne sürülebilecektir. Bu bağlamda çalışmada ülkelerin internet bant genişliği verilerine yer verilmiştir.

Aşağıda yer alan Şekil 1.'de uluslararası internet bant genişliğine ait veriler yer almaktadır. Veriler, (Kb/s) şeklinde verilmiştir.

Şekil 1: Uluslararası İnternet Bant Genişliği Tablosu

Kaynak: International Telecommunication Union, 2018: 30

Şekil 1.'de ilk on ülkeye ait veriler yer almaktadır. Şekildeki veriler incelendiğinde; ülkelerin Singapur, İngiltere, Hollanda, Yunanistan, Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye, Finlandiya, İrlanda, İsrail ve Fransa şeklinde sıralandıkları görülmektedir. Güncel tablolar incelenmek istediğinde; ITU, 2019 ve 2020 yılında bir rapor yayınlamış fakat bu raporda Türkiye'deki verilere değinmemiştir. 2021 yılı için ise henüz mevcut bir rapor bulunmamaktadır. Türkiye'ye dair yeni sayısal veriler gelecekteki çalışmalara daha çok ışık tutabilecektir.

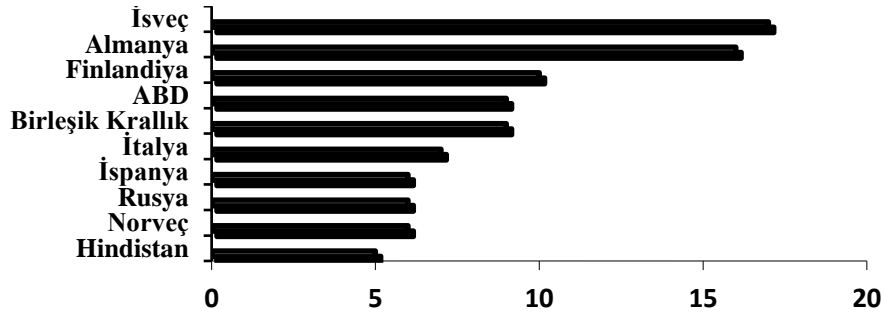
3. DİJİTALLEŞME

Dünya hızla değişmektedir. Hızlı değişimin en göze çarpan özelliği dijitalleşmedir. Dijitalleşme kavramı literatürde birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. 2004 yılında yapılan bir tanımlamaya göre dijitalleşme yani sayısallaştırma terimi, analog verilerin özellikle de daha sonra kullanılacak görüntüler, videolar ve metinlerin dijital forma dönüştürülmesidir (Stolterman ve Fors, 2004: 689). Bir başka tanıma göre ise dijital veya bilgisayar teknolojisinin bir kuruluş, endüstri, ülke vb. tarafından benimsenmesi veya kullanımının artması şeklinde ifade edilebilmektedir (Brennen ve Kreiss, 2014: 1). Dijitalleşmenin yakın ve uzun vadede toplumu ve işletmeyi değiştiren en önemli trendlerden biri olacağı öngörülmektedir (Tihinen ve Kääriäinen 2016: 63). Çünkü dijitalleşme aynı zamanda mevcut ürünleri veya hizmetleri dijital varyantlara dönüştürme yeteneği ve avantajı sunmaktadır (Gassmann vd., 2014: 2).

1970'li yılların ikinci yarısından sonra, teknolojinin hızla gelişimi ve günlük yaşamın bir parçası haline gelmesi ile yeni düşünce ve davranış biçimleri ortaya çıkmıştır. Bilgisayar ağının gelişmesi ile birlikte zaman, mekan kavramları aşılarak dünyanın her yerinden insanlar birbirleriyle iletişim kurmaya başlamıştır. Günümüzde çeşitli seslerin ve görüntülerin aktarımı yaşamın vazgeçilemez unsurları haline gelmiştir. H.Mcrae 1994 senesinde 2020 yılları hakkında paylaştığı öngörüsünde teknolojinin getirdiği değişikliklerin elbette sosyal sonuçları olacağını, işyerlerinin birçok kişi için çalışma ortamı olmaktan çıkacağını, çalışanların işverenin bulunduğu ülkede olmasına bile gerek duyulmayacağını ve çalışanın dış çevresinde büyük değişiklikler olacağını belirtmiştir (Mercan, 2010: 6).

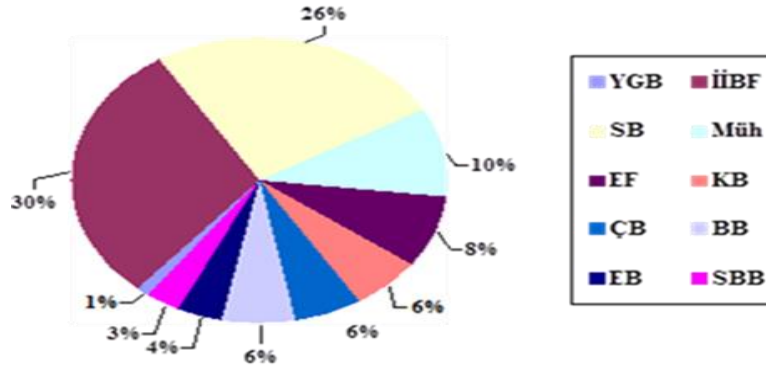
Ülkelere göre dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmalar aşağıda yer verilen Şekil 2.'de sunulmuştur. Sunulan veriler, ilk 10 ülkeye aittir.

Şekil 2'de dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmaların ülkelere göre dağılımları gösterilmektedir. Şekil incelendiğinde; sıralamanın İsveç, Almanya, Finlandiya, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, İtalya, İspanya, Rusya Federasyonu, Norveç ve Hindistan şeklinde sıralandığı görülmektedir. Dijitalleşme ile ilgili yapılan araştırmaların ülkelere göre dağılımının incelendiği tabloda bahsedilen çalışmaların ayırt edici unsurlarına ise aşağıdaki tabloda değinilmiştir. Dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmaların alanlara göre dağılımı ise aşağıda yer alan Şekil 3.'de incelenmiştir.

Şekil 2: Ülkelere Göre Dijitalleşme İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Kaynak: Reis vd., 2020: 446

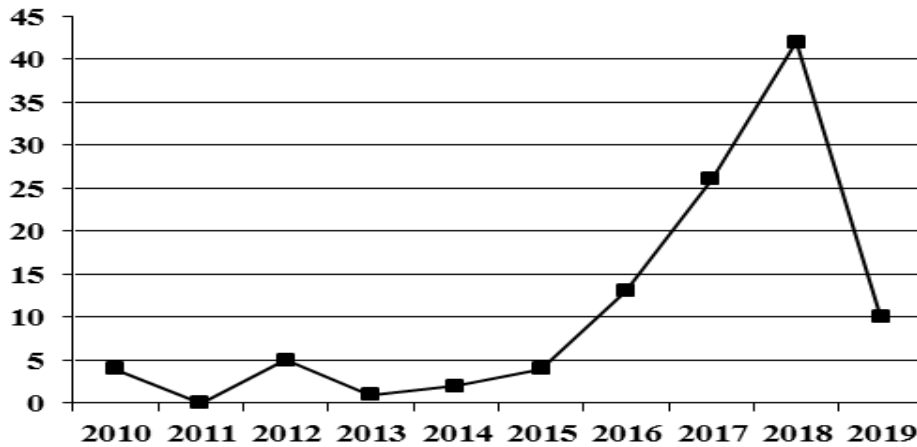
Şekil 3: Dijitalleşme İle İlgili Yapılan Çalışmaların Alanlara Göre Dağılımı

Kaynak: Reis vd., 2020: 449

Şekil 3. incelendiğinde; dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmaların (%30)'luk bir kısmını İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde faaliyet gösteren bilim insanları tarafından gerçekleştirilmektedir. Şekilde yer alan veriler; Sosyal Bilimler (%26), Mühendislik (%10), Ekonomi ve Finans (%8), Karar Bilimleri (%6), Çevre Bilimleri (%6), Bilgisayar Bilimleri (%6), Enerji Bilimleri (%4), Sanat ve Beşeri Bilimler (%3), Yer ve Gezegen Bilimleri (%1) olarak sıralanabilecektir. Buradan yola çıkarak dijitalleşme konusunda en çok çalışma yapan alanın İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi olduğu, en az çalışması bulunan alanın ise Yer ve Gezegen Bilimleri tarafından olduğu sonucuna ulaşılabilecektir.

Dijitalleşme ile ilgili çalışmaların yıllara göre dağılımı ise oldukça önem arz eden bir başka konudur. Geçmişten bu yana artan bir ilginin olduğu gözlemlenmektedir. Ancak bu durumun çalışmalara yansımaları toplanan veriler ile mümkün olabilecektir.

Aşağıda yer verilen Şekil 4.'de dijitalleşme ile ilgili yürütülen çalışmaların yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 4: Dijitalleşme İle İlgili Yürütülen Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Reis vd., 2020: 451

Dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde en çok makalenin 2018 yılında yayınlandığı, 2019'da ise büyük bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Çalışmaların 2019 yılında büyük bir düşüş yaşaması oldukça dikkat çeker niteliktedir. Asıl dikkat edilmesi gereken bir başka konu ise 2020 yılında dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmaların diğer yıllara göre kıyaslanmasıdır. Çünkü COVID-19 salgın hastalığı 1 Aralık 2019 yılında ortaya çıkmıştır. Hastalığın güçlü yayılım hızı ile birlikte herkes dijital ortama yönelmiş tüm iş ve iş akışı süreçleri dijital ortamda yürütülmüştür. Faaliyetlerin devamlılığının sağlanabilmesi adına tüm dünya dijital çağın dijital ürünlerinden yararlanmıştır. Bu bağlamda diğer yıllara göre kıyaslamalar yapıldığında dünya ilk defa dijital ürünlere bu derecede ihtiyaç ve gereksinim duymuştur. Tüm bunlar doğrultusunda dijitalleşme ilk defa bu kadar çok konuşulan bir kavram olmuştur. Artan ilginin yapılan çalışmalara da

yansımaları oldukça muhtemeldir. 2020 ve 2021 yılına ait dijitalleşme ile ilgili yapılan çalışmalara ait verilerinin toplanması da önem arz etmektedir. Bu anlamda henüz literatürde henüz bu sayısal veriler ve karşılaştırmalar mevcut değildir. Ancak We Are Social ve Hootsuite'in 2021 yılında yayınladığı raporda; bireylerin internet kullanım nedenlerinin içerik aramak, arkadaşlarıyla iletişimde kalmak, haber takip etmek, bir şeyler aramak ya da izlemek, yeni fikirlere göz atmak, ürün ve marka aramak, müzik dinlemek, zaman geçirmek, finans yönetiminde aktif rol almak, oyun oynamak, iş amaçlı kullanmak ve yeni insanlar ile tanışmak olduğu ortaya konmuştur. Rapor da birçok tabloya yer verilmiş ancak daha çok bireylerin sosyal medya içeriklerine yönelik eğilimlerine yer verilmiştir. Bu bağlamda; COVID-19'un etkisiyle artan internet kullanımının akademik makalelere yansımalarının araştırması oldukça önemlidir.

4. MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI

Muhasebe, insanlığın tarihi kadar eskidir. Muhasebe tarihçileri muhasebenin 7000 yıllık bir geçmişe sahip olduğunu iddia etmektedir. Tarihin en eski toplumları olan Mezopotamya, Eski Mısır ve Eski Yunan uygarlıklarında bile muhasebeye dair bulgulara rastlamak mümkündür. Yine muhasebe tarihçileri yazının ilk olarak Sümerlilerin tarımsal ürünlerini depolarken kayıt altına almak maksadıyla kullanıldığını öne sürmüştür. Bu durum oldukça dikkat çeker niteliktedir. Bu iddiaya dayanak olarak ise günümüzde ortaya çıkarılan bazı Sümer yazıtları gösterilmiştir. Yıllar içerisinde gelişimi süren muhasebe, zaman ile bir meslek dalı haline gelmiştir. Bu mesleği icra eden, belirtilen hedef ve sonuca ulaşılmasına aracılık yapan kişilere de muhasebeci denilmiştir (Gökgöz, 2011: 167-170).

Muhasebe meslek mensupları; muhasebe mesleğini icra eden, mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekliyle kayıt eden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve raporlayan kişi şeklinde tanımlanabilmektedir (Akın ve Özdaşlı, 2014: 60).

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu muhasebe mesleğinin kimler tarafından yapılacağı ve ne şekilde yürütülmesi gerektiğine dair ilk yasal düzenlemedir. Muhasebe mesleğini icra etmeye hak kazanan kişiler üç ayrı unvana sahip olabilmektedir (Sayım ve Usman, 2016: 107). Bu unvanlar şu şekilde sıralanmaktadır (Cengiz, 2008: 1):

- ✓ Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)
- ✓ Yeminli Mali Müşavir (YMM)

5. SALGIN HASTALIK (COVID-19)

Yeni tip Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaletinde Aralık ayının sonlarına doğru görülmüştür. Hastalığın belirtileri olan yüksek ateş, öksürük ve nefes darlığı şikayeti ile hastaneye başvuran bireylerde incelemeler yapılmıştır. İncelemeler sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüs çeşididir. Virüsün nereden yayıldığını tespit etmek amacıyla yapılan araştırmalarda bölgede bulunan ve deniz ürünleri satan hayvan pazarından ortaya çıktığı belirlenmiştir. Salgının insandan insana buluşma durumu ile başka Vuhan, sonrasında Çin Halk Cumhuriyetinin tüm eyaletlerine yayılmıştır. Ancak sonrasında sadece Çin Halk Cumhuriyeti ile kalmamış yüksek yayılım hızı ile birlikte kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Yapılan incelemelerde salgından sadece insanların değil hayvanlarında etkilendiği görülmüştür. Bu hastalığa SAR-CoV-2 virüsü neden olmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020: 7).

Salgın hastalık, yüksek yayılım hızı ile beraber bugün itibariyle dünya genelinde toplam vaka sayısı 18 aylık bir zaman diliminde 185 milyon'a, toplam vefat eden kişi sayısı ise 4 milyon'a ulaşmıştır. Türkiye'de ise, toplam vaka sayısı 5,4 milyon iken, toplam vefat eden kişi sayısı 49.924'dir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020: 7). Bu hızlı yükselişin ve yükseliş ile beraber etkilerinin yadsınamayacak düzeyde olduğunu sayısal veriler ortaya koymaktadır.

6. YÖNTEM

6. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; muhasebe mesleğine ve muhasebe profesyonellerine etkilerine yönelik algıları COVID-19 salgın hastalık döneminde incelemektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise bu konuya yönelik algıların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

6. 2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Araştırma Projeleri tarafından desteklenmiş olup Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) kapsamında aracı anketör şirket tarafından Adana ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına elden dağıtılmış ve toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Adana ilinde faaliyet gösteren 2356 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Anket formu, anketör firma tarafından dağıtılmış ve toplanmıştır. Araştırmaya 330 meslek mensubu katılım sağlamıştır.

6. 3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket formundan yararlanılmıştır. Araştırmada dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerine yönelik oluşturulmuş olan 30 soruluk Tekbaş (2018)'in anket formu kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipi bir ölçektir.

6. 4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri alternatif hipotezler üzerinden kurulmuştur.

H₁: *Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin alt boyutlarına ilişkin algıları mesleki deneyim süresi açısından farklılık gösterir.*

H_{1a}: Muhasebe meslek mensuplarının yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri mesleki deneyim süresi değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{1b}: Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliklerine ilişkin görüşleri mesleki deneyim süresi değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{1c}: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşüme uyumlarına ilişkin görüşleri mesleki deneyim süresi değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{1d}: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden kaynaklı kaygılarına ilişkin görüşleri mesleki deneyim süresi değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{1e}: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden memnuniyetlerine ilişkin görüşleri mesleki deneyim süresi değişkeni açısından farklılık gösterir.

H₂: *Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin alt boyutlarına ilişkin algıları çalışma şekli açısından farklılık gösterir.*

H_{2a}: Muhasebe meslek mensuplarının yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri çalışma şekli değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{2b}: Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliklerine ilişkin görüşleri çalışma şekli değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{2c}: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşüme uyumlarına ilişkin görüşleri çalışma şekli değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{2d}: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden kaynaklı kaygılarına ilişkin görüşleri çalışma şekli değişkeni açısından farklılık gösterir.

H_{2e}: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden memnuniyetlerine ilişkin görüşleri çalışma şekli değişkeni açısından farklılık gösterir.

H₃: *Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin alt boyutlarına ilişkin algıları mükellef sayısı açısından farklılık gösterir.*

H3a: Muhasebe meslek mensuplarının yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri mükellef sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H3b: Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliklerine ilişkin görüşleri mükellef sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H3c: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşüme uyumlarına ilişkin görüşleri mükellef sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H3d: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden kaynaklı kaygılarına ilişkin görüşleri mükellef sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H3e: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden memnuniyetlerine ilişkin görüşleri mükellef sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H4: *Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin alt boyutlarına ilişkin alguları çalıştırdığı eleman sayısı açısından farklılık gösterir.*

H4a: Muhasebe meslek mensuplarının yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri çalıştırdığı eleman sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H4b: Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliklerine ilişkin görüşleri çalıştırdığı eleman sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H4c: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşüme uyumlarına ilişkin görüşleri çalıştırdığı eleman sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H4d: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden kaynaklı kaygılarına ilişkin görüşleri çalıştırdığı eleman sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H4e: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden memnuniyetlerine ilişkin görüşleri çalıştırdığı eleman sayısı değişkeni açısından farklılık gösterir.

H5: *Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin alt boyutlarına ilişkin alguları aylık gelir durumu açısından farklılık gösterir.*

H5a: Muhasebe meslek mensuplarının yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri aylık gelir durumu değişkeni açısından farklılık gösterir.

H5b: Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliklerine ilişkin görüşleri aylık gelir durumu değişkeni açısından farklılık gösterir.

H5c: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşüme uyumlarına ilişkin görüşleri aylık gelir durumu değişkeni açısından farklılık gösterir.

H5d: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden kaynaklı kaygılarına ilişkin görüşleri aylık gelir durumu değişkeni açısından farklılık gösterir.

H5e: Muhasebe meslek mensuplarının e-dönüşümden memnuniyetlerine ilişkin görüşleri aylık gelir durumu değişkeni açısından farklılık gösterir.

6. 5. Verilerin Çözümlemesi

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için Frekans, Faktör Analizi, ANOVA ve Tukey Post Hoc testi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini incelemek için ise Cronbach's Alfa değerleri incelenmiştir.

6. 6. Bulguların Analizi

Elde edilen bulguların analizi aşağıda verildiği gibidir.

6. 6. 1. Frekans Dağılımı

Bu bölümde örnekleme dahil edilen muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri önergelerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda algularına yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Mesleki Deneyim Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

<i>Mesleki Deneyim Süresi</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
1-5	172	52,1
6-10	62	18,8
11-15	68	20,6
16 ve üzeri	28	8,5
Toplam	330	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim sürelerine bakıldığında, katılan 330 kişiden 172'sinin (%52,1) 1-5, 62'sinin (%18,8) 6-10, 68'inin (%20,6) 11-15, 28'inin (%8,5) ise 16 yıl ve yukarısı olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların mesleki deneyim süreleri en çok 1-5 yıl arası olduğu söylenilebilmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Çalışma Şekli Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

<i>Çalışma Şekli</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Bağımsız	173	52,4
Şirkete Bağlı	100	30,3
Muh. Yanında	57	17,3
Toplam	330	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekillerine bakıldığında, katılan 330 kişiden 173'ünün (%52,4) bağımsız, 100'ünün (%30,3) şirkete bağlı, 57'sinin (%17,3) ise bir muhasebecinin yanında çalışmakta olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun çalışma şeklinin bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların Mükellef Sayısı Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

<i>Mükellef Sayısı</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
1-25	123	37,3
26-50	80	24,2
51-75	84	25,5
76 ve üzeri	43	13,0
Toplam	330	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının mükellef sayılarına bakıldığında, katılan 330 kişiden 123'ünün (%37,3) 1-25, 80'inin (%24,2) 26-50, 84'ünün (%25,5) 51-75, 43'sinin (%13,0) ise 76 ve üzeri olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun mükellef sayısının 1-25 kişi olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının yanında çalışan eleman sayısına bakıldığında, katılan 330 kişiden 121'inin (%36,7) 0-2, 80'inin (%24,2) 3-4, 87'sinin (%26,4) 5-6, 42'sinin (%12,7) ise 7 ve yukarısı olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun yanında çalıştırdığı eleman sayısının 0-2 arası olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların Çalışan Eleman Sayısı Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

<i>Çalışan Eleman Sayısı</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
0-2	121	36,7
3-4	80	24,2
5-6	87	26,4
7 ve üzeri	42	12,7
Toplam	330	100

Tablo 5: Katılımcıların Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

<i>Aylık Gelir Durumu</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
2.324-3.000 TL	90	27,3
3.001-3.500 TL	69	20,9
3.501-4.000 TL	68	20,6
4.001-5.000 TL	75	22,7
5.001 TL ve üzeri	28	8,5
Toplam	330	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının aylık gelir durumlarına bakıldığında, katılan 330 kişiden 90'sinin (%27,3) 2.324-3.000 TL, 69'unun (%20,9) 3.001-3.500 TL, 68'inin (%20,6) 3.501-4.000 TL, 75'inin (%22,7) 4.001-5.000 TL, 28'inin (%8,5) ise 5.001 TL ve üzeri olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun 2.324-3.000 TL arası aylık kazanç sağladıkları söylenilebilmektedir.

Tablo 6: Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğine ve Muhasebe Profesyonellerine Etkilerine Yönelik Algılardan Elde Edilen Bulgular

	<i>Önermeler</i>	\bar{x}	<i>ss</i>
<i>A1</i>	Muhasebe mesleğinde yaşanacak dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kendimi hazır hissediyorum.	3,8758	1,15633
<i>A2</i>	Yeni teknolojileri yakından takip etmekteyim.	4,0182	1,04880
<i>A3</i>	Dijitalleşmenin daha fazla iş yükü getireceğini düşünüyorum.	3,1545	,71271
<i>A4</i>	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeleri desteklerim.	4,0061	1,08875
<i>A5</i>	Teknolojik gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarına yeni fırsatlar ve kariyer alanı sunacağını düşünüyorum.	4,3273	,87633
<i>A6</i>	Teknolojik ürünlerine yapılan harcamaların gereksiz olduğunu düşünüyorum.	1,7455	,87972
<i>A7</i>	Teknolojik gelişmeler ile birlikte ücret, çalışma saatleri gibi sosyal haklarımın iyileşeceğini düşünüyorum.	4,2030	1,01867
<i>A8</i>	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.	3,8455	1,16316
<i>A9</i>	Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.	1,6182	,73532
<i>A10</i>	Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe meslek mensuplarının değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	3,9788	1,12292
<i>A11</i>	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kolaylıkla uyum sağlayabilirim.	4,0485	1,02436
<i>A12</i>	Teknolojik gelişmeler neticesinde işsiz kalacağımı düşünüyorum.	1,7424	,90776
<i>A13</i>	Dijitalleşmeye uyum sağlayabilecek yeterli eğitim ve donanıma sahip değilim.	1,7394	,90185

A14	Teknoloji ve dijitalleşmeye uyum sağlamayan meslek mensuplarının rekabette geride kalacağını düşünüyorum.	3,9394	1,13629
A15	Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini olumsuz etkilemektedir.	1,7697	,92664
A16	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler muhasebe mesleği daha verimli hale getirecektir.	4,1606	1,00226
A17	Dijitalleşme ile birlikte muhasebe meslek mensupları daha fazla saygınlık kazanacaktır.	4,3242	,87919
A18	Dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleği gelecekte yok olacak meslekler arasındadır.	1,7424	,91775
A19	Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve uygulamalarına bir etkisi olmayacağını düşünüyorum.	2,0030	1,09849
A20	Hali hazırda verilen muhasebe ve yeterlilik eğitimleri gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmelere uyumlu değildir.	1,9909	1,06187
A21	Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe mesleğinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı vardır.	4,0303	1,05718
A22	Gelecekte muhasebe meslek mensupları tarafından yapılan birçok iş dijital sistemler tarafından yapılacaktır.	4,1030	1,02031
A23	Teknolojik gelişmeler ile birlikte muhasebe mesleği daha zor ve karmaşık bir meslek haline geldi.	4,1182	,84045
A24	Muhasebe meslek örgütleri teknolojik gelişmelere gerektiği önemi ve değeri vermektedir.	4,2485	,90191
A25	Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği için vaat ettiği yararı ve faydayı sağlamayacağını düşünüyorum.	1,5939	,72218
A26	Maliye Bakanlığının e-uygulamaları muhasebe mesleğine teknolojik gelişmelere uyum sağlamaya zorlamaktadır.	4,1364	,83768
A27	Muhasebe mesleği dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere en çok uyum sağlayan mesleklerin başında gelmektedir.	3,9758	1,09684
A28	Teknolojik gelişmeler sayesinde muhasebe mesleğine olan ilgi ve istek artacaktır.	3,9121	1,23826
A29	Muhasebe mesleğinde yaşanacak dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kendimi hazır hissediyorum.	4,1697	,99619
A30	Yeni teknolojileri yakından takip etmekteyim.	4,0394	1,05544

Yapılan frekans analizi sonucunda önermelere verilen cevapların; (A1) katılıyorum, (A2) katılıyorum, (A3) katılıyorum, (A4) katılıyorum, (A5) katılıyorum, (A6) katılmıyorum, (A7) katılıyorum, (A8) katılıyorum, (A9) katılmıyorum, (A10) katılıyorum, (A11) katılıyorum, (A12) katılmıyorum, (A13) katılmıyorum, (A14) katılıyorum, (A15) katılmıyorum, (A16) katılıyorum, (A17) katılıyorum, (A18) katılmıyorum, (A19) katılmıyorum, (A20) katılmıyorum, (A21) katılıyorum, (A22) katılıyorum, (A23) katılıyorum, (A24) katılıyorum, (A25) katılmıyorum, (A26) katılıyorum, (A27) katılıyorum, (A28) katılıyorum, (A29) katılıyorum, (A30) katılıyorum düzeylerine yakın olduğu belirlenmiştir.

Örneklemeden elde edilen cevaplar bir bütün olarak incelendiğinde Adana'da faaliyet gösteren meslek mensuplarından örnekleme dahil edilenlerin dijitalleşmeye karşı olumlu bir tavrının olduğu belirlenmiştir.

6. 6. 2. Frekans Analizi

Analizin bir sonraki aşamasında ise Keşif Amaçlı Faktör Analizi (KAFA) ile ölçeklerdeki alt boyutların ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Bu analizde anketin ikinci bölümü ile ilgili olan beş faktör, önceki çalışmalarda boyutlara göre incelenmiştir. Gerçekleştirilen KAFA'larda varimax yöntemi kullanılarak varyansın dikine kesilmesi yöntemi tercih edilmiştir. Böylece faktörlerin birbirinden daha etkin biçimde ayrışması sağlanmıştır.

Anket formunun ikinci bölümündeki önermeler kullanılarak gerçekleştirilen KAFA’da örneklem yeterliğini gösteren Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi sonucu 0,709 olarak tespit edilmiştir. Field (2000) KMO için alt sınırın 0,50 olması gerektiğini, KMO <0,50 için veri kümelemesinin faktörlenemeyeceğini belirtmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuç faktör analizi yapmak için yeterli örneklem büyüklüğünün elde edilmiş olduğunu göstermektedir. KAFA’da bir sonraki aşamada müştereklik tablosu incelenmiş ve önermelerin başka herhangi bir önermeye benzeme oranı ile ilgili bir kısıtın olmadığı ve genelde 0,5’ten büyük değerlerin olduğu gözlenmiştir. Bu kısımda elde edilen beş faktörün açıklanan toplam varyans değeri de %64,76 olarak tespit edilmiştir. Böylece ölçeğin kapsam geçerliği olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 7: Döndürülmüş Yapılar Matrisi Tablosu

<i>Bileşen Dönüşüm Matrisi</i>	<i>Bileşen</i>				
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>A1</i>			,646		
<i>A2</i>			,779		
<i>A3</i>					
<i>A4</i>			,841		
<i>A5</i>					,570
<i>A6</i>		,777			
<i>A7</i>					
<i>A8</i>			,645		
<i>A9</i>		,807			
<i>A10</i>	,754				
<i>A11</i>			,770		
<i>A12</i>				,867	
<i>A13</i>				,868	
<i>A14</i>	,900				
<i>A15</i>				,838	
<i>A16</i>					,835
<i>A17</i>					,572
<i>A18</i>				,842	
<i>A19</i>	,920				
<i>A20</i>	,918				
<i>A21</i>	,923				
<i>A22</i>	,864				
<i>A23</i>		,755			
<i>A24</i>		,783			
<i>A25</i>		,816			
<i>A26</i>		,753			
<i>A27</i>			,832		
<i>A28</i>					,694

Analiz sonucunda elde edilen faktörler incelendiğinde A21, A19, A20, A14, A22, A10 kodlu önermelerin aynı faktörü açıkladığı gözlenmiştir. Yazındaki çalışmalarda bu faktörün genelde “Yeni Mesleki

Yeterlilik” olarak tanımlanmış olduğu gözlenmektedir. Bunun yanında A25, A9, A24, A6, A23, A26 önermelerinin de bir faktör içinde kümelenmiş olduğu gözlenmektedir. Bu önermelerin de yazında yer alan önceki çalışmalarda meslek mensuplarının “Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği” olarak ele alınmış olduğu tespit edilmiştir. Bunlarla birlikte A4, A27, A2, A11, A1, A8 önermelerinin de bir faktör altında toplanmış olduğu gözlenmiştir. Bu faktörün de önceki çalışmalarda “E-Dönüşüme Uyum” olarak adlandırılmış olduğu belirlenmiştir. Ayrıca; A13, A12, A18, A15 kodlu önermelerin de bir faktör açıkladığı görülmüştür. Bu önermelerin de önceki çalışmalarda “E-Dönüşüm Kaynaklı Kaygı” olarak incelenmiş olduğu tespit edilmiştir. Son olarak A16, A28, A17, A5 önermeleri de bir faktör altında kümelenmiştir. Bu önermeler de önceki çalışmalarda “E-Dönüşümden Memnuniyet” olarak ele alınmaktadır. Böylece önceki çalışmalarla uyumlu KAFA sonuçlarının elde edilmiş olduğu gözlenmektedir. Ancak A3 ve A7 kodlu önermelerin açıkladıkları faktör yüklerinin 0,5’ten düşük olmaları neticesinde kapsam dışında bırakılmaları gerekmiştir. Netice itibarıyla KAFA’da verinin kolay yönetilmesini sağlayacak sonuçlar elde edilmiştir.

Böylece anket kapsamında kullanılan ölçeklerin alt boyutları belirlenmiştir. Analize devam edilebilmesi için güvenilirliklerinin Cronbach’s Alfa skorları üzerinden ölçümü gerçekleştirilmiştir.

6. 6. 3. Güvenirlilik Analizi ve Sonuçları

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık Cronbach’s Alpha katsayıların hesaplanması ile yapılmış, bu analize ait sonuçlar Tablo 10.’da gösterilmiştir. Ölçeklerin güvenilirlik analizi sonuçları aşağıdadır.

Tablo 8: Araştırmada Yer Alan Ölçeklere ve Alt Boyutlara İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyut	Önerme Sayısı	Cronbac Alpha
Ölçek 1	30	.789
Yeni Mesleki Yeterlilik (YMY)	6	.847
Dijitalleşme ve Tek. Ürünlerden Memnuniyetsizlik (DMSİZ)	6	.881
E-Dönüşüme Uyum (EDU)	6	.869
E-Dönüşüm Kaynaklı Kaygı (EDK)	4	.883
E-Dönüşümden Memnuniyet (EDM)	5	.759

Önermelerin açıklamaya çalıştıkları faktörün diğer önermeleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayılarının sosyal bilimler için geçerli olan eşiğin üstünde olduğu gözlenmiştir. Böylece KAFA analizi sonunda hem kapsam geçerliği hem de güvenilirliği olan bir verinin toplanmış olduğu gözlenmektedir.

Analizin bir sonraki aşamasında örneklemin demografik özelliklerinin vermiş oldukları cevaplarda anlamlı bir fark ortaya koyup koymadığının belirlenmesi için ikiden fazla değişkeni olanlar için de ANOVA analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda farklılık bulunanlar için ise Tukey Post Hoc testi uygulanmıştır. Ancak kullanılan anket iki bölümden oluştuğu için ikinci bölümde KAFA analizinden çıkan faktörler üzerinden incelemeler gerçekleştirilirken; üçüncü bölümde önermelerin teker teker incelenmesi sağlanmıştır.

6. 6. 3. ANOVA Analizi ve Sonuçları

Alan araştırmasında ilk olarak yeni mesleki yeterlilik, dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizlik, e-dönüşüme uyum, e-dönüşüm kaynaklı kaygı, e-dönüşümden memnuniyet alt boyutlarının demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla hipotezler kurulmuştur.

Alt boyutların mesleki deneyim süreleri açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla “H1a, H1b, H1c, H1d, H1e” hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda ANOVA analizleri yapılmıştır. Aşağıda yer alan tablodaki veriler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 9: Mesleki Deneyim Süreleri Açısından Alt Boyutların Farklılaşması (ANOVA Analizi)

<i>Alt Boyut</i>	<i>Mesleki Deneyim</i>	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
YMY	21-30	172	4,0714	,91617	,496	,685
	31-40	62	3,9631	1,08672		
	41-50	68	3,9706	,90907		
	51-60	28	3,8776	1,06814		
DMSİZ	21-30	172	4,0139	,95986	1,452	,227
	31-40	62	4,2548	,66945		
	41-50	68	4,3737	,59955		
	51-60	28	4,2353	,64081		
EDU	21-30	172	4,0714	,65645	,487	,691
	31-40	62	4,2576	,65128		
	41-50	68	3,9864	,81658		
	51-60	28	3,8844	,91665		
EDK	21-30	172	3,9167	,94303	,232	,874
	31-40	62	4,0893	,70926		
	41-50	68	3,9616	,85323		
	51-60	28	4,2500	,81246		
EDM	21-30	172	4,3145	,76412	1,409	,240
	31-40	62	4,2279	,68259		
	41-50	68	4,1786	,92511		
	51-60	28	4,2515	,78599		

Yapılan ANOVA analizleri sonucunda incelenen tüm alt boyutların mesleki deneyim süreleri açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bağlamda **H1a, H1b, H1c, H1d, H1e** hipotezleri reddedilmiştir ($p>0.05$).

Alt boyutların katılımcıların çalışma şekilleri açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla “**H2a, H2b, H2c, H2d, H2e**” hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda ANOVA analizleri yapılmış, Tukey Post Hoc testi ile birlikte derinlemesine incelenmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 10.’daki bilgiler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 10: Çalışma Şekilleri Açısından Alt Boyutların Farklılaşması (ANOVA Analizi)

Alt Boyut	Çalışma Şekilleri	n	\bar{x}	ss	f	p
YMY	Bağımsız	173	4,0264	,88654	,447	,640
	Ş. Bağlı	100	3,9471	1,0144		
	M. Yanında	57	4,0927	1,0623		
DMSİZ	Bağımsız	173	4,0139	,95986	1,646	,194
	Ş. Bağlı	100	4,3073	,63015		
	M. Yanında	57	4,2450	,67771		
EDU	Bağımsız	173	4,1287	,65995	,724	,486
	Ş. Bağlı	100	4,2576	,65128		
	M. Yanında	57	3,9297	,85478		
EDK	Bağımsız	173	4,0467	,82813	4,373	,013
	Ş. Bağlı	100	3,9094	,89535		
	M. Yanında	57	3,9616	,85323		
	Bağımsız	173	4,2081	,81816		

EDM	Ş. Bağlı	100	4,1700	,78567	,512	,600
	M. Yanında	57	4,5265	,62265		

Yapılan ANOVA analizleri sonucunda yalnızca E-Dönüşüm Kaynaklı Kaygı alt boyutunun katılımcıların çalışma şekilleri açısından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda; **H2a, H2b, H2c, H2e** hipotezleri reddedilirken ($p>0.02$), **H2d** hipotezi kabul edilmiştir ($p<0.05$).

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey Post Hoc testi yapılmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 11.'deki bilgiler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 11: Çalışma Şekilleri Tukey Post Hoc Testi Tablosu

Alt Boyut	Çalışma Şekilleri (İ)	Çalışma Şekilleri (j)	\bar{x}	Ortalama Fark (I-j)	S. Hata	Sig
Y	Bağımsız	Ş. Bağlı	3,436	,07928	,12078	,790
		M. Yanında		-,06631	,14684	,894
M	Ş. Bağlı	Bağımsız	3,430	-,07928	,12078	,789
		M. Yanında		-,1455	,15957	,633
Y	M. Yanında	Bağımsız	3,471	,06631	,14684	,894
		Ş. Bağlı		,14559	,15957	,633
D	Bağımsız	Ş. Bağlı	2,908	,06232	,08165	,726
		M. Yanında		,11635	,09927	,171
M	Ş. Bağlı	Bağımsız	2,898	-,17867	,08165	,721
		M. Yanında		-,11699	,09927	,524
S	M. Yanında	Bağımsız	2,935	,11699	,09927	,521
		Ş. Bağlı		,13731	,10788	,597
İ	Bağımsız	Ş. Bağlı	1,791	,11690	,10727	,987
		M. Yanında		,13731	,13042	,542
E	Ş. Bağlı	Bağımsız	1,830	,11699	,09774	,489
		M. Yanında		,02032	,10945	,633
D	M. Yanında	Bağımsız	1,473	-,12032	,09727	,189
		Ş. Bağlı		-,13731	,10288	,734
U	Bağımsız	Ş. Bağlı	3,929	-,03809	,12788	,920
		M. Yanında		-,31832*	,15987	,021
E	Ş. Bağlı	Bağımsız	4,046	,03809	,12078	,920
		M. Yanında		,35632*	,14684	,017
D	M. Yanında	Bağımsız	3,909	,31832*	-,02032	,021
		Ş. Bağlı		,35632*	,12078	,017
K	Bağımsız	Ş. Bağlı	4,146	-,04318	,13957	,882
		M. Yanında		-,10952	,12078	,581
E	Ş. Bağlı	Bağımsız	4,190	,04318	,14684	,882
		M. Yanında		-,10952	,12458	,845
D	M. Yanında	Bağımsız	4,256	,10932	,09078	,581
		Ş. Bağlı		,06614	,06614	,845

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; Bağımsız ile Bir Muhasebecinin Yanında Çalışan ($p<0.05$) gruplar arasında ve Şirkete Bağlı İle Bir Muhasebecinin Yanında Çalışan ($p<0.05$) gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer gruplar arasında bulunamamıştır ($p>0.05$). İncelemeler yapıldığında kaygı düzeylerinin en yüksek Şirkete Bağlı (Ort= 4,0467) olmak üzere, Bağımsız (Ort=3,9297), Muhasebecinin Yanında (Ort=3,9094) olarak sıralandığı görülmektedir.

Alt boyutların katılımcıların mükellef sayıları açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla “**H3a, H3b, H3c, H3d, H3e**” hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda ANOVA analizleri yapılmış, Tukey Post Hoc testi ile birlikte derinlemesine incelenmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 12.'deki bilgiler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 12: Mükellef Sayıları Açısından Alt Boyutların Farklılaşması (ANOVA Analizi)

<i>Alt Boyut</i>	<i>Mükellef Sayıları</i>	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
YMY	1-25	123	3,9826	,93902	,050	,985
	26-50	80	3,9929	,94512		
	51-75	84	4,0731	,99334		
	76 +	43	4,0266	1,00739		
DMSİZ	1-25	123	4,0139	,95986	1,442	,230
	26-50	80	4,2656	,64720		
	51-75	84	4,3021	,61914		
	76 +	43	4,1627	,71275		
EDU	1-25	123	4,3372	,59372	,278	,841
	26-50	80	4,2576	,65128		
	51-75	84	3,9472	,91792		
	76 +	43	3,9042	,87983		
EDK	1-25	123	4,0099	,80716	3,279	,021
	26-50	80	4,0155	,70506		
	51-75	84	3,9616	,85323		
	76 +	43	4,3963	,64966		
EDM	1-25	123	4,0813	,85478	1,551	,201
	26-50	80	4,1577	,87276		
	51-75	84	4,3372	,76936		
	76 +	43	4,2515	,78599		

Yapılan ANOVA analizleri sonucunda E-dönüşümden kaygı alt boyutunun mükellef sayıları açısından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda **H3a**, **H3b**, **H3c**, **H3e** hipotezleri reddedilirken ($p>0.05$), **H3d** hipotezi kabul edilmiştir ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey Post Hoc testi yapılmıştır.

Tablo 13: Mükellef Sayısı Tukey Post Hoc Testi Tablosu

<i>Alt Boyut</i>	<i>Mükellef Sayısı (İ)</i>	<i>Mükellef Sayısı (J)</i>	\bar{x}	<i>O. Fark (I-J)</i>	<i>S. Hata</i>	<i>Sig</i>
1-25		26-50	3,448	-,01028	,13840	1,000
		51-75		-,09055	,13638	,911
		76 +		-,04400	,17070	,994
		1-25	3,425	,01028	,13840	1,000

	26-50	51-75		-,08027	,15052	,951
		76 +		-,03372	,18220	,998
YMY		1-25		,09055	,13638	,911
	51-75	26-50	3,443	,08027	,15052	,951
		76 +		,04655	,18068	,994
		1-25		,04400	,17070	,994
	76 +	26-50	3,441	,03372	,18220	,998
		51-75		-,04655	,18068	,994
		26-50		-,03650	,09357	,980
	1-25	51-75	2,929	,10288	,09221	,680
		76 +		-,07163	,11541	,925
		1-25		,03650	,09357	,980
	26-50	51-75	2,889	,13938	,10177	,519
		76 +		-,03513	,12319	,992
DMSİZ		1-25		-,10288	,09221	,680
	51-75	26-50	2,9325	-,13938	,10177	,519
		76 +		-,17451	,12216	,482
		1-25		,07163	,11541	,925
	76 +	26-50	2,848	,03513	,12319	,992
		51-75		,17451	,12216	,482
		26-50		,04299	,12296	,985
	1-25	51-75	1,603	-,06277	,12117	,955
		76 +		-,06835	,15166	,969
		1-25		-,04299	,12296	,985
	26-50	51-75	1,9188	-,10575	,13373	,859
		76 +		-,11134	,16187	,902
EDU		1-25		,06277	,12117	,955
	51-75	26-50	1,842	,10575	,13373	,859
		76 +		-,00558	,16052	1,000
		1-25		,06835	,15166	,969
	76 +	26-50	1,662	,11134	,16187	,902
		51-75		,00558	,16052	1,000
		26-50		,31509*	,11174	,026
	1-25	51-75	3,947	,23860	,11011	,135
		76 +		,05913	,13782	,973
		1-25		-,31509*	,11174	,026
	26-50	51-75	3,904	-,07649	,12153	,923
EDK		76 +		-,25596	,14710	,305
		1-25		-,23860	,11011	,135

EDM	51-75	26-50	4,009	,07649	,12153	,923	
		76 +		-,17947	,14587	,608	
		1-25		-,05913	,13782	,973	
	76 +	26-50	4,015	,25596	,14710	,305	
		51-75		,17947	,14587	,608	
	1-25	26-50		,08750	,10293	,830	
		51-75	4,200	,08810	,10144	,821	
		76 +		-,17209	,12696	,528	
		1-25		-,08750	,10293	,830	
		26-50	51-75	4,112	,00060	,11195	1,000
			76 +		-,25959	,13551	,223
	51-75	1-25		-,08810	,10144	,821	
26-50		4,111	-,00060	,11195	1,000		
76 +			-,26019	,13438	,215		
1-25				,17209	,12696	,528	
		26-50	4,372	,25959	,13551	,223	
76 +			,26019	,13438	,215		

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; 1-25 ile 26-50 grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.05). Diğer gruplar arasında bulunamamıştır (p>0.05). İncelemeler yapıldığında katılımcıların kaygı düzeylerinin en yüksek 1-25 yaş aralığı (Ort=3,9472) olmak üzere 26-50 yaş aralığı (Ort=3,9042) olarak sıralandığı görülmektedir.

Alt boyutların çalıştırdığı eleman sayıları açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla “**H4a, H4b, H4c, H4d, H4e**” hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda ANOVA analizleri yapılmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 14.’deki bilgiler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 14: Çalıştırılan Eleman Sayısı Açısından Alt Boyutların Farklılaşması (ANOVA Analizi)

Alt Boyut	Eleman Sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p
YMY	0-2	121	4,0464	,68654	,778	,507
	3-4	80	3,8871	1,00805		
	5-6	87	4,1947	1,0623		
	7+	42	4,1139	,99086		
DMSİZ	0-2	121	4,2073	,63015	,328	,805
	3-4	80	4,2458	,64471		
	5-6	87	4,1587	,62994		
	7+	42	4,2276	,63128		
EDU	0-2	121	3,9297	,84447	1,423	,236
	3-4	80	4,0467	,82113		
	5-6	87	3,9014	,99535		
	7+	42	3,9716	,65323		
EDK	0-2	121	4,2081	,61816	1,516	,210
	3-4	80	4,2700	,68567		
	5-6	87	4,5765	,61265		
	7+	42	4,3264	,98654		
EDM	0-2	121	3,9871	1,0134	,841	,472
	3-4	80	4,8927	1,0523		
	5-6	87	4,0239	,95886		
	7+	42	4,3013	,62015		

Yapılan ANOVA analizleri sonucunda incelenen tüm alt boyutların çalıştırılan eleman sayısı açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bağlamda **H4a, H4b, H4c, H4d, H4e** hipotezleri reddedilmiştir ($p>0.05$).

Alt boyutların aylık gelir durumları açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla "**H5a, H5b, H5c, H5d, H5e**" hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda ANOVA analizleri yapılmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 15.'deki bilgiler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 15: Aylık Gelir Durumları Açısından Alt Boyutların Farklılaşması (ANOVA Analizi)

<i>Alt Boyut</i>	<i>Aylık Gelir Durumu</i>	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
YMY	2.324-3.000 TL	90	4,0397	,89919	1,348	,252
	3.001-3.500 TL	69	4,0725	1,07258		
	3.501-4.000 TL	68	4,1092	,94281		
	4.001-5.000 TL	75	3,9829	,95108		
	5.001 TL +	28	3,6378	,89213		
DMSİZ	2.324-3.000 TL	90	4,0139	,95986	1,722	,145
	3.001-3.500 TL	69	4,2111	,66423		
	3.501-4.000 TL	68	4,1546	,60318		
	4.001-5.000 TL	75	4,2696	,65223		
	5.001 TL +	28	4,3022	,70215		
EDU	2.324-3.000 TL	90	4,5119	,53273	,222	,926
	3.001-3.500 TL	69	4,2576	,65128		
	3.501-4.000 TL	68	3,9556	,83532		
	4.001-5.000 TL	75	3,9130	,89187		
	5.001 TL +	28	3,9338	,90243		
EDK	2.324-3.000 TL	90	4,0378	,87404	1,413	,229
	3.001-3.500 TL	69	3,9643	,65477		
	3.501-4.000 TL	68	3,9616	,85323		
	4.001-5.000 TL	75	4,3278	,68864		
	5.001 TL +	28	4,3406	,76932		
EDM	2.324-3.000 TL	90	4,2794	,70912	1,724	,144
	3.001-3.500 TL	69	4,1333	,87121		
	3.501-4.000 TL	68	4,0357	1,00856		
	4.001-5.000 TL	75	4,2515	,78599		
	5.001 TL +	28	4,0244	,75063		

Yapılan ANOVA analizleri sonucunda incelenen tüm alt boyutların aylık gelir durumları açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bağlamda **H5a, H5b, H5c, H5d, H5e** hipotezleri reddedilmiştir ($p>0.05$).

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küreselleşen dünyada dijitalleşmenin önemi her geçen gün artmaktadır. Özellikle COVID-19 salgın hastalık sürecinde hayatın olağan akışımın devam edebilmesi için dijitalleşme çağı dijital ürünlerinden ve tüm olanaklarından en üst seviyede yararlanılmıştır.

Bu çalışmada dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve muhasebe meslek mensupları üzerinde yarattığı etkilere yönelik algılar ve algıların demografik faktörler özellikler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmada ankete katılım sağlayan 330 muhasebe meslek mensubunun demografik özellikleri (mesleki deneyim süresi, çalışma şekilleri, mükellef sayısı, çalıştırılan eleman sayısı, aylık gelir durumu) çalışmanın bulgular kısmında önce tablolatırılmış sonrasında yorumlanmıştır. Daha sonrasında ise katılımcıların dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerini ölçmeye yönelik oluşturulan önermelere verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir. Bir sonraki aşamada ise dijitalleşmenin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkilerini ele alındığı çalışmanın ölçeğine faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda elde edilen tüm alt boyutların literatür ile karşılaştırılması yapılmış, güvenilirlik katsayıları incelenmiştir. Bununla birlikte belirlenen alt boyutların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla ANOVA analizleri yapılmıştır. ANOVA analizlerinin sonuçlarına göre ise Tukey Post Hoc testi ile de elde edilen sonuçlar derinlemesine incelenmiştir.

Araştırmanın ilk hipotezinden yola çıkıldığında muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin alt boyutlarına ilişkin algılarının mesleki deneyim süreleri açısından farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. İkinci hipotez ele alındığında ise muhasebe meslek mensuplarının alt boyutlara ilişkin algılarının çalışma şekilleri açısından kısmen (e-dönüşüm kaynaklı kaygı alt boyutunda) farklılık gösterdiği görülmüştür. Elde edilen sonuçlar detaylı bir şekilde değerlendirildiğinde; bağımsız şekilde çalışan ile bir muhasebecinin yanında çalışan gruplar arasında ve şirkete bağlı ile bir muhasebecinin yanında çalışan gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Detaylı inceleme yapıldığında; kaygı düzeyi en yüksek olan muhasebe profesyonellerinin bir şirkete bağlı olarak çalıştıkları görülmektedir. Araştırmanın üçüncü hipotezi değerlendirildiğinde; muhasebe meslek mensuplarının alt boyutlara ilişkin algılarının çalışma şekilleri açısından kısmen (e-dönüşüm kaynaklı kaygı alt boyutunda) farklılık gösterdiği görülmüştür. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; 1-25 ile 26-50 grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer gruplar arasında bulunamamıştır. Değerlendirmeler yapıldığında; 1-25 kişi aralığında mükellef sayısına sahip olan muhasebe meslek mensuplarının kaygı düzeyinin en yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın dördüncü ve beşinci hipotezi desteklenmemiştir. Bu doğrultuda; muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin alt boyutlarına ilişkin algılarının çalıştırdığı eleman sayısı ve aylık gelir durumu açısından farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada kurulan hipotezlere yönelik genel bir değerlendirilme yapıldığında; alt boyutlarının katılımcıların çalışma şekli, mükellef sayısı ile kısmen anlamlı farklılıkların bulunduğu ancak mesleki deneyimleri, çalıştırılan eleman sayısı ve aylık gelir durumları arasında anlamlı farklılıkların bulunmadığı belirlenmiştir. Tüm bu sonuçlar elde ettiğimiz bulgular karşılaştırılmıştır. Bu çalışma ile Tekbaş (2018)'in çalışmasından elde edilen sonuçların kısmen paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum; çalışma şekli faktörü açısından farklılık göstermesi şeklinde açıklanabilmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde değerlendirmeler yapıldığında; Adana ilinde mesleğini icra eden ve örnekleme dahil edilen meslek mensuplarının dijitalleşmeyi önemsedikleri, bu alandaki gelişmeleri yakından takip ederek destekledikleri, dijital ürünlere uyum sağlayabildikleri görüşüne ulaşılmıştır. Hatta dijitalleşmenin muhasebe mesleğine olan saygıyı arttırabileceği, haksız rekabeti önleyebileceğini, gelişmeler doğrultusunda muhasebe mesleğinin gelecekte yok olmak yerine tüm bunlar doğrultusunda fayda görebileceğini de ifade etmişlerdir. Bununla birlikte ileride yapılacak olan teknolojik alt yapıya dayalı köklü değişikliklerin merkeze alındığı yeni bir muhasebe modeline ihtiyaç duyulduğu ve yeniden tasarlanması durumunda da destekleyeceklerini belirtmişlerdir (Şıtak, 2021: 97).

Buradan hareketle; dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler muhasebe mesleği için oldukça önem arz etmektedir. Bu nedenle, sektörde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının dijital çağın dijital ürünlerine önem ve değer vermeleri gerekmektedir. Bu noktada özellikle dijitalleşme kavramının daha iyi kavranması, verilen eğitimlerin bu çerçevede ilerlemesi ve uygulanması sağlanmalıdır. Özellikle halen devam

eden veya ileride olması muhtemel bir küresel boyuttaki kriz veyahut salgın hastalık durumlarından etkilenmemek için yeni planlar ve stratejiler geliştirilmelidir.

Birçok araştırmanın da olduğu gibi bu araştırmanın da birtakım kısıtlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın sadece Adana ilinde ve bir meslek mensubu grubuna yapılması araştırmanın en önemli kısıtlılığını oluşturmaktadır. Bu durum ise araştırma sonuçlarının genelleştirilmesi açısından güçlük yaratmaktadır. Dolayısıyla ileride yapılacak araştırmalarda daha fazla muhasebe meslek mensubunun katılımının sağlanması, araştırmaya farklı kurumların dahil edilmesi ve anket formuna yeni ifadelerin eklenmesi elde edilen sonuçların genelleştirilebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Elde edilen sonuçlar ve literatürde konu ile ilgili çalışmalar bütün olarak değerlendirildiğinde dijitalleşmenin önem ve değerinin artarak devam edeceğini ve bu bağlamda konu ile ilgili araştırmaların teorik ve uygulama bağlamında tüm sektörlerde devam etmesi gerektiği söylenebilecektir. Artan ilginin yapılan çalışmalara da yansımaları oldukça muhtemeldir. Bundan sonraki çalışmaların, farklı il, farklı sektör ve farklı meslek gruplarına daha geniş kapsamlı bir şekilde yapılması önerilmektedir. Tüm bunların yanında yeni ölçeklerin geliştirilmesi de tavsiye edilebilecektir. Bununla birlikte çalışmada kullanılan anket formuna yeni önermelerin eklenmesi, farklı veri toplama tekniklerinin kullanılması, daha önceki çalışmalarda yapılmamış olan analiz yöntemlerinin uygulanarak bu araştırma sonuçlarının literatüre kazandırılması da önerilmektedir.

Etik Kurul Beyanı

Çalışmanın, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü'nce 02.09.2020 tarihli Etik Kurul Toplantısı'nda Sayı 72321963-044 Karar 2020-25 ile kabulüne karar verilmiştir. Ayrıca ilgili belge, sorumlu yazar tarafından DergiPark sistemine yüklenmiştir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Veri, Başak Şıtak tarafından toplanmıştır. Analiz, Başak Şıtak tarafından gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması, Başak Şıtak yapılmıştır. Sonuç ve tartışma bölümü yazarlar tarafından ortak olarak yazılmıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (BAP) tarafından desteklenmiştir.

KAYNAKÇA

- Akın, O. ve Özdaşlı, K. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelere Uyma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları ile Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz Sayısı, 59-74.
- Ayboğa, H. (2002). Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyumu, *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 39-55.
- Barnir, A., Gallagher, J. ve Augerc, P. (2003). Business Process Digitization, Strategy, And The Impact Of Firm Age And Size: The Case Of The Magazine Publishing Industry, *Journal Of Business Venturing*, 18(6), 789-814.
- Brennen, S. ve Kreiss, D. (2014). Digitalization And Digitization, <http://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization/> Symbol=En/A/59/Hlpm/Corp.1/Rev.1 (20.04.2021).
- Cengiz, Ö. (2008). 'SM ve SMMM Mesleği', <http://www.muhasetr.com/yazarlarimiz/ozkan/006/> (02.02.2021).
- Çubukcuoğlu, B., Ersöz, T., Düğenci, M. ve Özseven, T., (2013). OECD Ülkeleri İçin Genişbant Abone Sayısını Etkileyen Faktörlerin Çoklu Regresyon Modeli ile Analizi, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 26-41.
- Dağ, Y. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Teknolojileri Kullanım Kararına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Alan

Araştırması; (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Drew, J. (2017). Real Talk About Artificial Intelligence And Blockchain, *Journal Of Accountancy*, <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2017/jul/technology-roundtable-artificial-intelligence-blockchain.html> (23.12.2020).
- Dursun, D., Ektik, D., ve Tutcu, B. (2019). Mesleğin Dijitalleşmesi: Muhasebe 4.0., *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 251-257.
- Evstafyeva, E., Kislaya, I. ve Kruchanova, I. (2019). Advanced Accounting Perspectives In The Light Of Leading Economic Digitalisation Processes, *Advances In Social Science, Education and Humanities Research*, 359, 146-152.
- Gacar, A. (2019). Yapay Zekâ ve Yapay Zekânın Muhasebe Mesleğine Olan Etkileri: Türkiye'ye Yönelik Fırsat ve Tehditler, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 389-394.
- Gassmann, O., Frankenberger, K. ve Csik, M. (2014). The St. Gallen Business Model Navigator, https://www.academia.edu/7479090/The_St_Gallen_Business_Model_Navigator (20.04.2021).
- Ghasemi, M., Shafeiepour, V., Aslanı, M. ve Barvayeh, E. (2011). The Impact Of Information Technology (It) On Modern Accounting Systems, *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 28, 112-116.
- Gökgöz, A. (2011). Tarihsel Perspektifte Muhasebenin Doğuşunu ve Gelişimini Etkileyen Faktörler, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 167-177.
- Henriette, E., Feki, M., Boughzala, I. (2015). The Shape Of Digital Transformation: A Systematic Literature Review, *Proceedings Of The Mediterranean Conference On Information Systems*, ss. 431-443.
- ITU (International Telecommunication Union), (2018). ITU World Telecommunication/ICT Indicators Database.
- Kavanagh, M., ve Drennan, L. 2008. What Skills And Attributes Does An Accounting Graduate Need? Evidence From Student Perceptions And Employer Expectations, *Accounting And Finance*, 48(2), ss. 279-300.
- Leiner, B., Cerf, V., Clark, D., Kahn, R., Kleinrock, L., Lynch, D., Postel, J., L. Roberts., ve Wolff, S. (2009). A Brief History of the Internet, *ACM SIGCOMM Computer Communication Review*, 39(5), ss. 22-31.
- Mercan, N. (2010). Dijital Dünyada Zaman, Mekân, İnsan İlişkileri ve Yabancılaşma, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, (403), ss. 100-111.
- Oestreicher-Singer, G., ve Zalmanson, L. (2013). Content Or Community? A Digital Business Strategy For Content Providers In The Social Age, *Mıs Q*, 37(2), 591-616.
- Reis, J., Amorim, M., Melão, N., Cohen, Y. ve Rodrigues, M. (2020). Digitalization: A Literature Review And Research Agenda. *Proceedings Of The 25th International Joint Conference On Industrial Engineering And Operations Management*, ss. 443-456.
- Sayım, F., ve Usman, Ö. (2016). Muhasebe Mesleği İçin Mesleki Durum Analizi Kriterlerinin Belirlenmesi, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 105-122.
- Stolterman, E. ve Fors, A. (2004). *Information Technology And The Good Life*. Londra: Kluwer Academic Publishers, <https://www8.informatik.umu.se/~acroon/publikationer%20anna/stolterman.pdf> (20.04.2021).
- Şıtak, B. ve Şıtak, P., (2021). Öğrencilerin Adli Muhasebesi Kavramına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Salgın Hastalık Döneminde İncelenmesi, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), ss. 98-108. Retrieved From: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil/issue/61346/888330>
- Şıtak, B. (2021). Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğine, Muhasebe Meslek Mensuplarına ve Muhasebe-Finans Eğitimine Etkilerinin Salgın Hastalık Döneminde İncelenmesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020. Covid-19 (Sars-Cov-2 Enfeksiyonu) Rehberi (Bilim Kurulu Çalışması), Ankara, 95s.
- T.C. Telekomünikasyon Kurumu Tarifeler Dairesi Başkanlığı, 2002. İnternet Sektörü ve Türkiye İncelemeleri, Ankara, 1-79s.
- Tekbaş, İ. (2018). Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğine ve Meslek Mensuplarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Bir Kavram Önerisi: Mali Mühendislik; (Yüksek Lisans Tezi), Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tenik, Ö. (2019). Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri: Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Uygulama, *Social Sciences Studies Journal*, (39), 3824-3832.

- Tihinen, M., ve Kääriäinen J. (2016). The Industrial Internet in Finland: On Route To Success?, <https://www.Vttresearch.Com/Sites/Default/Files/Pdf/Technology/2016/T278.Pdf> (20.04.2021).
- We Are Social ve Hootsuite, (2021). "Digital 2021: The Latest Insights Into The State Of Digital", 2021 Yılı Araştırma Raporu, <https://wearesocial.com/uk/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital>, (06.07.2021).
- Yardımcıoğlu, M., Şıtak, B. ve Şıtak, P. (2021). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Muhasebe Eğitime Karşı Tutumlarının Covid-19 Pandemi Döneminde İncelenmesi, *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 9(1), ss. 25-49, DOI: 10.22139/JObs.844634
- Yardımcıoğlu, M., Şıtak, B. ve Yörük, A. (2021). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitime Karşı Tutumlarının Covid 19 Pandemi Döneminde İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED* 3(4), ss. 155-180.
- Yardımcıoğlu, M., ve Şıtak, B. (2020). Yapay Zekâ Teknolojisinin Muhasebe Alanına Yansımaları: Literatür İncelemesi, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), ss. 342-353. DOI: 10.33905/Bseusbed.809795
- Yoo, Y., Lyytinen, K., Thummadı, V. ve Weiss, A., (2010). Unbounded İnnovation With Digitalization: A Case Of Digital Camera. *Proceedings Of The Annual Meeting Of The Academy Of Management*, Aom.